

Yttrande om remiss - Ökad tillgång till hållbara drivmedel inom luftfart och sjöfart

Kommerskollegiums uppdrag

Kommerskollegium ansvarar för frågor som rör utrikeshandel, EU:s inre marknad och EU:s handelspolitik. Kollegiets uppdrag är att verka för frihandel. Det innebär att vi verkar för fri rörlighet på den inre marknaden och för liberaliseringar av handeln mellan EU och omvärlden samt globalt.

Vi avgränsar således vårt yttrande till de delar som berör utrikeshandel, EU:s inre marknad, EU:s handelspolitik, konkurrensneutralitet och risken för handelshinder.

Sammanfattning

Kommerskollegium välkomnar att utredningen uppmärksammar betydelsen av väl fungerande marknader och långsiktiga och stabila regelverk för omställningen av luft- och sjöfarten. Kommerskollegium tillstyrker utredningens inriktning mot EU-gemensamma lösningar men lämnar följande synpunkter på promemorians bedömningar och förslag:

- Analysen av importberoende bör nyanseras. En hög importandel innebär inte i sig en hög försörjningsrisk. Försörjningstryggheten påverkas bland annat av hur handeln är diversifierad mellan ursprungsländer, leverantörer och transportvägar.
- EU-gemensamma styrmedel och stödmekanismer bör så långt det är möjligt prioriteras framför nationella särlosningar där de kan uppnå samma syfte. Detta minskar risken för fragmentering och snedvridning av konkurrens mellan medlemsstater på den inre marknaden.
- Förslag gällande återförande av gröna klimatgarantier bör beakta Statskontorets nyligen redovisade utvärdering av garantiprogrammet.
- Innan ett nytt forum för dialog och samverkan inrättas bör befintliga samverkansformer kartläggas och möjligheten att använda eller vidareutveckla dessa övervägas.
- Finansieringen av de föreslagna åtgärderna behöver beskrivas tydligare.

- Rekommendationerna bör ses i ljuset av att den fortsatta utvecklingen av EU:s klimatpolitik. Pågående översyner av bland annat EU ETS kan förändra förutsättningarna för hållbara drivmedel inom luft- och sjöfart.

Importberoende och försörjningstrygghet

Kommerskollegium delar bedömningen att störningar i internationella leveranskedjor kan medföra försörjningsrisker. Vi anser dock att utredningen i högre grad bör skilja mellan importberoende, importkoncentration och faktisk försörjningsrisk.

Importberoende är inte liktydigt med försörjningsrisk. Import från en väl fungerande och diversifierad internationell marknad kan tvärtom bidra till försörjningstrygghet av hållbara drivmedel genom att ge tillgång till fler producenter, råvaror och alternativa leveransvägar. Riskerna beror därför bland annat på koncentrationen till enskilda ursprungsländer och leverantörer, möjligheten att byta leverantör och transportvägar, råvaror och tekniker. En analys av importberoende, importkoncentration och försörjningsrisk skulle ge ett bättre underlag för att bedöma vilka åtgärder som faktiskt stärker försörjningstryggheten av hållbara drivmedel. Ökad produktion av dessa inom Sverige eller EU kan vara en del av en sådan strategi, men bör inte ses som ett självändamål utan bedömas tillsammans med möjligheten att bibehålla och utveckla diversifierade handelsrelationer med tredje land.

Detta är också relevant för beskrivningen av Sveriges import av flygfotogen. Utredningen anger att Nederländerna under lång tid har stått för omkring 70–80 procent av den svenska importvolymen av flygfotogen, med hänvisning till SCB:s importstatistik. Det bör förtydligas vilken partnerlandsdefinition som ligger till grund för uppgiften. Om statistiken avser avsändningsland och inte ursprungsland kan uppgiften inte utan ytterligare analys användas som mått på bränslets geografiska ursprung eller på koncentrationen i produktionen. Detta är särskilt relevant eftersom Nederländerna är en central del av ARA-regionen och därmed ett betydande handels- och distributionsnav.

Kommerskollegium anser därför att bedömningen av försörjningsrisker i större utsträckning bör utgå från koncentration och diversifiering i de faktiska leveranskedjorna. Detta ligger i linje med Kommerskollegiums nyligen publicerade analys av strategiska importberoenden, där graden av sårbarhet bland annat bedöms utifrån möjligheterna till global diversifiering.¹

¹ Kommerskollegium (2026), *Strategic Dependencies in Swedish Imports: A methodological framework and analysis*

Nationella respektive EU-gemensamma styrmedel

Marknaderna för hållbara flyg- och sjöfartsbränslen är till sin natur gränsöverskridande. Samtidigt har EU genom bland annat ReFuelEU Aviation, FuelEU Maritime och EU ETS etablerat gemensamma regelverk för omställningen.

Kommerskollegium anser mot denna bakgrund att EU-gemensamma lösningar bör eftersträvas när sådana kan uppnå samma syfte som nationella åtgärder. Vi tillstyrker således förslaget att Sverige ska delta i och samfinansiera gemensamma europeiska stödmekanismer, bland annat genom eSAF Early Movers Coalition och den EU-gemensamma auktion för SAF och SMF som aviserats inom ramen för STIP. Vi delar bedömningen att EU-gemensamma lösningar bör vara förstahandsalternativet när de kan uppnå samma syfte som nationella åtgärder.

Gröna kreditgarantier

Utredningen föreslår att Riksgälden så snart som möjligt åter ges möjlighet att ställa ut gröna kreditgarantier.

Efter att utredningen färdigställdes har Statskontoret redovisat sin utvärdering av de statliga kreditgarantierna för gröna industriinvesteringar. Statskontoret bedömer att garantiprogrammet bör behållas, men rekommenderar samtidigt förändringar av programmets organisation och utformning, bland annat att uppgiften att ställa ut garantier flyttas till Exportkreditnämnden och att de befintliga gröna kreditgarantierna ses över samlat.

Kommerskollegium tar inte ställning till förslaget men anser att den fortsatta beredningen av förslaget bör beakta Statskontorets slutsatser och rekommendationer. Det är särskilt angeläget att undvika överlappningar mellan olika statliga stödinstrument och att utformningen ger företag tydliga och förutsebara villkor.

Forum för dialog och samverkan

Kommerskollegium delar bedömningen att en nära dialog med näringslivet är viktig. Företagen har central och särskild kunskap om bland annat internationella leveranskedjor, marknadsförhållanden, handelshinder och de praktiska förutsättningarna för investeringar och långsiktiga leveransavtal.

Vi anser samtidigt att det innan ett nytt forum inrättas bör göras en kartläggning av befintliga forum och samverkansformer på området. Möjligheten att använda eller vidareutveckla en befintlig struktur bör övervägas. Detta kan minska den administrativa belastningen för företag och myndigheter och motverka att samma aktörer behöver delta i flera parallella processer med närliggande syften.

Kommerskollegium tillstyrker således förslaget endast under förutsättning att befintliga samverkansformer först kartläggs och att behovet av ett nytt forum därefter kan visas. Om ett nytt forum bedöms vara nödvändigt bör dess mandat och relation till befintliga samverkansformer därför tydliggöras.

Finansiering

Utredningen bedömer att kostnaderna för vissa av förslagen kan finansieras genom Sveriges intäkter från auktionering av utsläppsrätter inom EU ETS.

Kommerskollegium anser att finansieringsantagandet bör utvecklas. Det bör bland annat framgå vilka antaganden som görs om framtida tillgängliga intäkter och i vilken utsträckning samma intäkter redan används, eller förväntas användas, för andra klimat- och energiåtgärder. Detta är viktigt för att ge en mer fullständig bild av förslagens finansiering och långsiktiga förutsättningar.

Ärendet har avgjorts av vikarierande enhetschefen Nils Norell och föredragande Emma From. I den slutliga handläggningen har även utredare Shasa Aziz deltagit.

Nils Norell

Emma From